

Chambre des Représentants

SESSION 1964-1965

31 MARS 1965

PROJET DE LOI

relatif à la pension alimentaire après divorce.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)

PAR M. HERBIET.

MESDAMES, MESSIEURS,

Le projet transmis par le Sénat, dû à l'initiative parlementaire (Proposition de MM. Rolin et Hambye, doc. Sénat, Session 1963-1964, n° 123), a pour objet la modification de l'actuel article 301 du Code Civil qui règle la question de la pension alimentaire après divorce.

Le rapport fait au nom de la Commission de la Justice du Sénat par M. Dua (Session 1963-1964, n° 343) fournit, au sujet de la proposition et des modifications apportées, d'intéressantes précisions.

Le texte adopté par le Sénat est ainsi rédigé :

« Si les époux ne s'étaient fait aucun avantage ou si ceux stipulés ne paraissaient pas suffisants pour assurer la sub-

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Pierson.

A. — Membres : MM. Charpentier, Cooreman, De Gryse, Mme De Riemaeker-Legot, MM. Herbiet, Hermans, Lefère, Moyersoën, Robyns, Saint-Remy, Smedts. — MM. Gailliez, Gruselin, Hossey, Mme Lambert, MM. Nyffels, Pierson, Mme Prince, MM. Sebrechts, Terwagne, Mme Vanderveken-Van de Plas. — MM. Jeunehomme, Vanderpoorten.

B. — Suppléants : MM. Fimmers, Kiebooms, Lebas, Meyers, Parisis, Servais. — Mme Copée-Gerbinet, M. Dejardin, Mme Fontaine-Borget, M. Glinne, Mme Groesser-Schroyens. — M. Janssens.

Voir :

891 (1964-1965) :

— N° 1 : Projet transmis par le Sénat.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1964-1965

31 MAART 1965

WETSONTWERP

betreffende de uitkering tot levensonderhoud
na echtscheiding.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1).

UITGEBRACHT DOOR DE HEER HERBIET.

DAMES EN HEREN,

Het door de Senaat overgezonden ontwerp, uitgaande van parlementair initiatief (Voorstel van de heren Rolin en Hambye, Stuk Senaat, Zitting 1963-1964, n° 123), strekt ertoe het huidige artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek, dat de kwestie van de uitkering tot levensonderhoud na echtscheiding regelt, te wijzigen.

Het namens de Senaatscommissie voor de Justitie door de heer Dua uitgebrachte verslag (Zitting 1963-1964, n° 343) verstrekt interessante bijzonderheden in verband met het voorstel en met de aangebrachte wijzigingen.

De door de Senaat aangenomen tekst luidt als volgt :

« Indien de echtgenoten elkaar geen enkel voordeel verleend hebben, of indien de bedongen voordelen niet vol-

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Pierson.

A. — Leden : de heren Charpentier, Cooreman, De Gryse, Mevr. De Riemaeker-Legot, de heren Herbiet, Hermans, Lefère, Moyersoën, Robyns, Saint-Remy, Smedts. — de heren Gailliez, Gruselin, Hossey, Mevr. Lambert, de heren Nyffels, Pierson, Mevr. Prince, de heren Sebrechts, Terwagne, Mevr. Vanderveken-Van de Plas. — de heren Jeunehomme, Vanderpoorten.

B. — Plaatsvervangers : de heren Fimmers, Kiebooms, Lebas, Meyers, Parisis, Servais. — Mevr. Copée-Gerbinet, de heer Dejardin, Mevr. Fontaine-Borget, de heer Glinne, Mevr. Groesser-Schroyens. — de heer Janssens.

Zie :

891 (1964-1965) :

— N° 1 : Ontwerp door de Senaat overgezonden.

sistance de l'époux qui a obtenu le divorce, le tribunal lui accordera sur les biens de l'autre époux une pension alimentaire qui ne pourra excéder le tiers des revenus de cet autre époux. Cette pension sera majorée ou diminuée, si une modification importante survient dans les besoins de l'époux qui l'a obtenue ou dans les ressources de celui qui en est tenu; elle sera révoquée dans le cas où elle cesserait d'être nécessaire. Le tribunal pourra aussi à tout moment, de l'accord des parties ou à la demande de l'une d'elles, remplacer la pension alimentaire par un capital. »

Votre Commission a longuement examiné les divers problèmes soulevés par le texte nouveau de l'article 301 du Code Civil et y a consacré plusieurs séances.

Vu l'urgence, votre rapporteur estime devoir limiter son rapport à la justification des modifications proposées au texte voté par le Sénat.

1) Le projet doit prévoir l'indexation automatique de la pension et autoriser la révision de la pension en cas de modification substantielle dans les besoins de l'époux qui l'a obtenue ou dans les ressources de celui qui en est tenu.

Le projet voté par le Sénat ne prévoyait pas cette indexation automatique et se bornait à autoriser la majoration ou la diminution de la pension « si une modification importante survient dans les besoins de l'époux qui l'a obtenue ou dans les ressources de celui qui en est tenu »; ce qui imposait l'intentement d'une action judiciaire.

Certains membres ont posé la question de savoir s'il ne fallait pas se référer expressément à l'indice des prix de détail du Royaume et limiter l'adaptation à des variations d'un pourcentage déterminé.

Après échange de vues, votre Commission a estimé qu'il y avait un danger certain à se référer à un indice déterminé et à un pourcentage, car l'indice des prix de détail actuellement publié par le Ministère des Affaires Economiques peut être ultérieurement remplacé par un autre indice calculé suivant d'autres éléments; la référence de base a, d'ailleurs, changé puisque le taux de référence est passé de 400 à 100.

Il y a, en conséquence, avantage à adopter une formule générale : « variations du coût de la vie », étant bien entendu qu'en cas de contestation sur ce point entre parties, le juge compétent tranchera la question.

2) Le but de la pension ne peut se limiter à assurer la « subsistance de celui qui a obtenu le divorce »; la pension doit permettre à cet époux d'assurer son existence dans des conditions équivalentes à celles dont il bénéficiait durant le mariage.

La jurisprudence qui a interprété le texte actuel de l'article 301 du Code Civil est, d'ailleurs, dans ce sens.

3) La conversion de la pension en capital doit être autorisée, dans le seul cas où les parties sont d'accord; il faut, en outre, prévoir l'homologation de cet accord par le tribunal.

4) Pour trancher une controverse fort ancienne, la Commission a estimé que le texte nouveau doit expressément

doende blijken om te voorzien in het onderhoud van de echtgenoot die de echtscheiding verkregen heeft, kent de rechtbank hem, uit de goederen van de andere echtgenoot, een uitkering tot onderhoud toe die een derde gedeelte van de inkomsten van die andere echtgenoot niet mag te boven gaan. Deze uitkering wordt vermeerderd of verminderd indien er een belangrijke wijziging intreedt in de behoeften van de echtgenoot aan wie zij is toegekend of in de bestaansmiddelen van degene die ze verschuldigd is; zij wordt ingetrokken ingeval zij niet meer nodig is. De rechtbank kan ook te allen tijde, met instemming van partijen of op verzoek van een van hen, de uitkering tot onderhoud vervangen door een kapitaal. »

Uw Commissie heeft langdurig van gedachten gewisseld over de diverse door de nieuwe tekst van het artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek opgeworpen problemen en zij heeft er verscheidene vergaderingen aan besteed.

Gelet op het dringende karakter van de kwestie meent uw verslaggever zich in zijn verslag te mogen beperken tot de verantwoording van de wijzigingen die worden voorgesteld in de door de Senaat aangenomen tekst.

1) Het ontwerp moet voorzien in de automatische indexatie van de uitkering en de herziening ervan mogelijk maken ingeval een merkelijke wijziging intreedt in de behoeften van de echtgenoot die ze ontvangen heeft, of in de bestaansmiddelen van de echtgenoot die ertoe gehouden is.

Het door de Senaat goedgekeurde ontwerp voorziet niet in die automatische indexatie en beperkte zich ertoe de verhoging of de vermindering van de uitkering toe te staan « indien er een belangrijke wijziging intreedt in de behoeften van de echtgenoot aan wie zij is toegekend of in de bestaansmiddelen van degene die ze verschuldigd is »; zulks maakte het instellen van een gerechtelijke vordering noodzakelijk.

Sommige leden stelden de vraag of niet uitdrukkelijk dient te worden verwezen naar het indexcijfer der kleinhandelsprizen van het Rijk en of de aanpassing niet moet beperkt worden tot de variaties van een bepaald percentage.

Na overleg sprak uw Commissie als haar oordeel uit dat het gevaarlijk is te verwijzen naar een bepaald indexcijfer en een percentage, want het thans door het Ministerie van Economische Zaken gepubliceerde indexcijfer kan achteraf vervangen worden door een ander indexcijfer dat op andere grondslagen berekend is; de basisreferentie is overigens gewijzigd : zij werd van 400 op 100 gebracht.

Bijgevolg doet men er beter aan, een algemene formule te gebruiken, b.v. « wijzigingen van de kosten van levensonderhoud », met dien verstande dat de kwestie bij betwisting onder de partijen door de bevoegde rechter zal beslecht worden.

2) Het doel van de uitkering mag niet uitsluitend bestaan in het voorzien in het « bestaan van degene die de echtscheiding bekwam »; door die uitkering moet de echtgenoot in staat worden gesteld even goed verder in zijn bestaan te voorzien als het geval was tijdens het huwelijk.

De rechtspraak, die de huidige tekst van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek heeft geïnterpreteerd, is trouwens in die zin gevestigd.

3) De omzetting van de uitkering in een kapitaal mag slechts worden toegestaan indien de partijen akkoord gaan; bovendien moet worden voorzien in de bekrachtiging van dit akkoord door de Rechtbank.

4) Om een einde te maken aan een oude betwisting heeft de Commissie geoordeeld dat in de nieuwe tekst uit-

déclarer que la pension n'est pas transmissible — pour cause de mort — aux ayants droit de l'époux débiteur.

5) Certains membres avaient proposé la suppression de la limitation de la pension au tiers des revenus de l'époux débiteur; ils estimaient que, dans des cas exceptionnels (par exemple, impotence de l'époux créancier), cette limitation ne permettrait pas à l'époux créancier de la pension d'assurer son existence dans les conditions prévues au 2); après un long échange de vues, la Commission s'est, cependant, ralliée au texte du projet tel qu'il a été adopté par le Sénat.

6) Il n'y a pas lieu de maintenir la condition prévue au projet du Sénat et reprise d'ailleurs du texte ancien de l'article 301 : « Si les époux ne s'étaient fait aucun avantage ou si ceux stipulés ne paraissaient pas suffisants pour assurer... »

La Commission ayant estimé que le tribunal décidera souverainement de l'attribution et du montant de la pension alimentaire, cette condition est inutile.

7) Le texte du Sénat substituait aux mots : « Le tribunal pourra lui accorder » un texte nouveau : « Le tribunal accordera ».

Il n'y a pas lieu de modifier l'ancien texte car, en fait, c'est le tribunal qui appréciera s'il y a lieu ou non d'accorder la pension demandée.

8) Il n'y a pas lieu de maintenir le texte ancien : « Elle (la pension) sera révoquée dans le cas où elle cesserait d'être nécessaire. »

Sous l'empire de l'ancienne législation, cette disposition était importante puisqu'il n'y avait — en principe — aucun droit à modification de la pension.

Il va de soi que les pouvoirs importants attribués au tribunal impliquent nécessairement le droit à la suppression de la pension, si celle-ci n'est plus nécessaire.

9) La référence aux « biens de l'autre époux » doit être complétée par la mention des « revenus »; en effet, généralement, la pension alimentaire est accordée non sur les biens mais sur les revenus de l'époux débiteur de la pension.

En conséquence, le texte nouveau de l'article 301 du Code Civil proposé par la Commission, est ainsi rédigé :

« Le tribunal pourra accorder à l'époux qui a obtenu le divorce, sur les biens et les revenus de l'autre époux, une pension alimentaire lui permettant d'assurer son existence dans des conditions équivalentes à celles dont il bénéficiait durant le mariage.

» Cette pension, qui ne pourra en tout état de cause, excéder le tiers des revenus de l'époux débiteur, sera, de plein droit et sans nouvelle décision judiciaire, adaptée aux variations du coût de la vie, et pourra être soumise à révision en cas de modification substantielle dans les besoins de l'époux qui l'a obtenue ou dans les ressources de celui qui en est tenu.

» Elle est non transmissible pour cause de mort, aux ayants droit de l'époux débiteur.

drukkelijk moet worden verklaard dat de uitkering bij overlijden niet vatbaar is voor overdracht aan de rechthebbenden van de tot uitkering gehouden echtgenoot.

5) Sommige leden hebben voorgesteld de beperking van de uitkering tot een derde van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot af te schaffen; zij zijn van mening dat die beperking het de eisende echtgenoot in uitzonderlijke gevallen (b.v. wanneer deze gebrekkig is) onmogelijk maakt onder de in 2) bepaalde voorwaarden in zijn onderhoud te voorzien; na een uitgebreide gedachtenwisseling heeft de Commissie zich evenwel aangesloten bij de tekst van het ontwerp, zoals die door de Senaat werd goedgekeurd.

6) Er is geen reden voor het behoud van de voorwaarde die bepaald is in het ontwerp van de Senaat en trouwens overgenomen is uit de vroegere tekst van artikel 301 : « Indien de echtgenoten elkaar geen enkel voordeel verleend hebben, of indien de bedongen voordelen niet voldoende blijken om te voorzien... »

De Commissie is van oordeel dat de rechtbank oppermachtig dient te oordelen over toekenning en bedrag van de uitkering tot levensonderhoud; die voorwaarde is derhalve overbodig.

7) In de tekst van de Senaat worden de woorden : « ..., kan de rechtbank ... toekennen » vervangen door een nieuwe tekst : « kent de rechtbank ... toe ».

Er is geen reden om de vroegere tekst te wijzigen, want in feite oordeelt de rechtbank of er grond bestaat om de gevraagde uitkering al dan niet toe te kennen.

8) Er is geen reden om de vroegere tekst te behouden : « zij (de uitkering) wordt ingetrokken ingeval zij niet meer nodig is ».

Onder de vroegere wetgeving was dit een belangrijke bepaling, aangezien er, in principe, geen recht bestond om het bedrag van de uitkering te doen wijzigen.

Het spreekt vanzelf dat de belangrijke bevoegdheden die aan de rechtbank worden toegekend, noodzakelijkerwijs het recht inhouden om de uitkering te doen vervallen, indien zij niet meer nodig is.

9) De verwijzing naar de « goederen van de andere echtgenoot » moet worden aangevuld met de vermelding van de « inkomsten »; doorgaans wordt de uitkering tot levensonderhoud immers niet op de goederen toegekend, maar op de inkomsten van de echtgenoot die tot de uitkering gehouden is.

Derhalve luidt de nieuwe tekst van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek, zoals hij door de Commissie wordt voorgesteld, als volgt :

« De rechtbank kan aan de echtgenoot, die de echtscheiding verkregen heeft, uit de goederen en inkomsten van de andere echtgenoot een uitkering tot levensonderhoud toekennen, die hem in staat stelt even goed in zijn bestaan te voorzien als het geval was tijdens het huwelijk.

» Deze uitkering — die in geen geval een derde van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot mag te boven gaan — wordt van rechtwege en zonder nieuwe rechterlijke beslissing, aangepast aan de wijzigingen van de kosten van levensonderhoud en kan worden herzien in geval van merklijke wijziging in de behoeften van de echtgenoot die ze verkregen heeft, of in de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot.

» In geval van overlijden kan zij niet worden overgedragen aan de rechthebbenden van de tot uitkering gehouden echtgenoot.

» Elle pourra, à tout moment, être convertie en capital de l'accord des parties; cet accord devra être homologué par le tribunal qui a accordé la pension. »

La Commission a adopté ce texte à l'unanimité, de même que le présent rapport.

Le Rapporteur,

P. HERBIET.

Le Président,

M.-A. PIERSON.

TEXTE ADOPTÉ PAR LA COMMISSION.

Article unique.

L'article 301 du Code civil est remplacé par le texte suivant :

« Le tribunal pourra accorder à l'époux qui a obtenu le divorce, sur les biens et les revenus de l'autre époux, une pension alimentaire lui permettant d'assurer son existence dans des conditions équivalentes à celles dont il bénéficiait durant le mariage.

» Cette pension, qui ne pourra en tout état de cause excéder le tiers des revenus de l'époux débiteur, sera, de plein droit et sans nouvelle décision judiciaire, adaptée aux variations du coût de la vie, et pourra être soumise à révision en cas de modification substantielle dans les besoins de l'époux qui l'a obtenue ou dans les ressources de celui qui en est tenu.

» Elle est non transmissible pour cause de mort aux ayants droit de l'époux débiteur.

» Elle pourra, à tout moment, être convertie en capital de l'accord des parties; cet accord devra être homologué par le tribunal qui a accordé la pension. »

» Zij kan te allen tijde door overeenkomst tussen partijen in kapitaal worden omgezet; die overeenkomst moet worden bekrachtigd door de rechtbank die de uitkering heeft toegekend. »

De Commissie heeft deze tekst alsook het verslag eenparig aangenomen.

De Verslaggever,

P. HERBIET.

De Voorzitter,

M.-A. PIERSON.

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE.

Enig artikel.

Artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen door wat volgt :

« De rechtbank kan aan de echtgenoot, die de echtscheiding verkregen heeft, uit de goederen en inkomsten van de andere echtgenoot een uitkering tot levensonderhoud toekennen, die hem in staat stelt evengoed in zijn bestaan te voorzien als het geval was tijdens het huwelijk.

» Deze uitkering, die in geen geval een derde van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot mag te boven gaan, wordt van rechtswege en zonder nieuwe rechterlijke beslissing, aangepast aan de wijzigingen van de kosten van levensonderhoud en kan worden herzien in geval van merkelijke wijziging in de behoeften van de echtgenoot die ze verkregen heeft, of in de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot.

» In geval van overlijden kan zij niet worden overgedragen aan de rechthebbenden van de tot uitkering gehouden echtgenoot.

» Zij kan te allen tijde door overeenkomst tussen partijen in kapitaal worden omgezet; die overeenkomst moet worden bekrachtigd door de rechtbank die de uitkering heeft toegekend. »